

Asbest

Asbest ble tidligere brukt i bygninger og installasjoner. Asbest kan være kreftfremkallende.

Asbest ble tidligere brukt i stor grad i bygninger og installasjoner fra ca. 1920 til 1985. Da kom totalforbudet på grunn av helserisikoen knyttet til innånding av asbestfibre. Asbest har blant annet vært brukt i bygningsplater, både i tak og vegger, som isolasjonsmateriale rundt rør og kjeler, i gulvbelegg, i ventilasjonskanaler, i vann- og avløpsrør (eternittrør).

Lungekreft, lungehinnekreft (mesoteliom) og asbestose er sykdommer som er forbundet med asbest.

Risikoen oppstår først når løse asbestfibre opptrer i form av støv som kan pustes inn. Normalt vil ikke asbestholdige plater innebære noen risiko med mindre de skades, bearbeides eller utsettes for påkjenninger. Risikoen er større med halvharde enn med harde plater. Asbest som er påsprøytet, hefter dårligere til underlaget og kan derfor lettere avgi støv ved reparasjon og riving.

Asbest er en fellesbetegnelse på en gruppe krystallinske silikatmineraler med fiberstruktur.

Opplysninger om asbestbruk kan finnes i bygge- og materialbeskrivelser. Produktnavn som eternitt, internit asbestolux, pernit med mer, forteller at platene kan inneholde asbest.

I utgangspunktet er både bruk og håndtering av asbest og asbestholdig materiale forbudt. Det er likevel under gitte vilkår åpnet for unntak blant annet ved riving, reparasjon og vedlikehold av asbestholdig materiale, og håndtering av asbestholdig avfall.

Størst risiko er det å finne asbest i bygg fra før 1980, men det er sannsynlig å finne asbestholdige materialer i alle bygg som er satt opp før forbudet i 1985. Ingen kan uten analyse si med sikkerhet om et bygg inneholder asbest. En rekke forskningsinstitutter og laboratorier kan gjennomføre nødvendige analyser.

Risikovurdering

Arbeidsgiver skal kartlegge hvordan og i hvilken grad arbeidstakerne kan bli eksponert for asbeststøv. På bakgrunn av kartleggingen skal arbeidsgiver vurdere risikoen for arbeidstakernes helse og sikkerhet. Risikovurderingen skal oppdateres når nye opplysninger eller endringer i arbeidet tilsier det. Risikovurderingen skal foretas i samarbeid med arbeidstakerne eller deres representanter.

Tillatelse fra Arbeidstilsynet

Alle virksomheter som skal utføre riving, reparasjon eller vedlikehold av asbestholdig materiale skal ha tillatelse fra Arbeidstilsynet.

Søknaden skal inneholde opplysninger om:

- hvordan arbeidet vil bli organisert.
- hvilke metoder som skal benyttes.
- vernetiltak som vil bli iverksatt.
- opplæring av arbeidstakerne.
- helseundersøkelse av arbeidstakerne.
- virksomhetens erfaring med slikt arbeid.

Uttalelse fra verneombud, arbeidsmiljøutvalget og bedriftshelsetjeneste ved virksomheten skal legges ved søknaden.

Melding til Arbeidstilsynet

Arbeidstilsynet skal ha melding på forhånd om arbeid med asbest eller asbestholdig materiale. Ved riving, reparasjon og vedlikehold, skal meldingen sendes i god tid og senest en uke før arbeidet starter.

Meldingen skal inneholde:

- arbeidsstedets beliggenhet.
- typer og mengder asbest og asbestholdig materiale som brukes eller håndteres.
- aktiviteter og metoder som inngår i arbeidet.
- antall berørte arbeidstakere, og hvilken opplæring arbeidstakerne har fått.
- startdato for arbeidet og varighet.
- tiltak som er iverksatt for å begrense eksponering.

Opplæring i arbeid med asbest

Det er bare arbeidstakere med spesiell opplæring som kan settes til arbeid med asbest eller asbestholdig materiale.

Opplæringen skal foretas av person med kompetanse på området. Om virksomheten selv har nødvendig kompetanse kan den selv stå for opplæringen. Kravet til kvaliteten på opplæringen er den samme som for dem som driver profesjonelle kurs. Gjennomgått opplæring skal dokumenteres.

Fjerning av asbestholdig materiale

Asbest og asbestholdige materialer skal fjernes og det skal utføres kontroll før annet arbeid starter. Dette gjelder ikke hvis det er mindre risiko for arbeidstakerne om slike materialer ikke fjernes.

Arbeidstakere som jobber med asbest skal bruke verneklær og godkjent åndedrettsvern.

Ved utvendig sanering av hardsementplater eller takbelegg kan det være tilstrekkelig å benytte personlig halvmaske med P3-filter og tettsluttende vernedress. Ved innvendig sanering av hardsementplater kan det være tilstrekkelig å benytte helmaske med P3-filter, samt tettsluttende vernedress. Hvis arbeidet er planlagt å overstige 1 time, bør det allerede fra starten av arbeidet brukes motorassistert åndedrettsvern eller lufttilført åndedrettsvern.

Det skal finnes håndvask og dusj med varmt og kaldt vann lett tilgjengelig.

Etter at arbeidet er utført, skal virksomheten kontrollere at asbeststøvet er fjernet. Konsentrasjonen av asbestfibre i luften skal ikke overskride 0,01 fibre per cm³. Kontrollen skal gjennomføres etter fullstendig rengjøring og mens området fortsatt er avstengt fra omgivelsene. Dersom det er opprettet undertrykk, skal dette opprettholdes under kontrollen.

Helseundersøkelse

Arbeidsgiveren skal sørge for at arbeidstakere som kan bli eksponert, eller har vært eksponert for asbeststøv, gjennomgår helseundersøkelse av lunger og luftveier.

Deponering

Fylkesmannen og kommunens renovasjonsetat kan gi opplysninger om hvor asbestholdig avfall kan deponeres og hvilke krav som gjelder.

Virksomheter som ikke sysselsetter arbeidstakere

Krav til håndtering av asbest gjelder alle virksomheter også de som ikke sysselsetter arbeidstakere.

En gårdbruker, som driver alene uten arbeidstakere, kan for eksempel ikke fjerne asbestholdig tak fra noen av sine driftsbygninger uten tillatelse fra Arbeidstilsynet.

Et annet eksempel er en tømrerbedrift uten arbeidstakere (enmannsbedrift). Begge må følge regelverket for asbesthåndtering.

Arbeid med asbest i privat regi

Krav til håndtering av asbest gjelder alle virksomheter, også de som ikke sysselsetter arbeidstakere.

Kravene gjelder imidlertid ikke privatpersoner som i egen regi fjerner asbest fra egen eiendom. På grunn av faremomentene med å utsette seg for asbeststøv, anbefales det at også privatpersoner bruker personlig verneutstyr og følger de samme tiltak ved håndtering av asbest.

Kilde: Arbeidstilsynet

